

*А.М. Ковальчук, канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент,
А.М. Петренко, Ю.С. Баран, І.С. Коваль
(Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)*

ВПЛИВ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ НА РЕЗУЛЬТАТИ ТЕСТУВАНЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПЕРЕМІННОГО СКЛАДУ ЛДУ БЖД

Визначено взаємозв'язок фізичного виховання із особистісними якостями перемінного складу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, беручи до уваги фізичні тестові вправи та комплекс психологічних методик. За допомогою кореляційного аналізу встановлено значущі зв'язки між результатами фізичних тестувань та особистісними якостями курсантів четвертого курсу навчання інституту пожежної та техногенної безпеки. Внесено пропозиції щодо підвищення ефективності фізичного виховання, шляхом розвитку виокремлених особистісних якостей, які мають позитивний взаємозв'язок.

Ключові слова: курсанти, фізичні тестові вправи, комплекс психологічних методик, кореляційний аналіз, особистісні якості, фізичне виховання.

А.М. Ковальчук, А.М. Петренко., Ю.С. Баран, І.С. Коваль

ВЛИЯНИЕ ЛИЧНОСТНЫХ КАЧЕСТВ НА РЕЗУЛЬТАТЫ ТЕСТИРОВАНИЙ ПО ФИЗИЧЕСКОМУ ВОСПИТАНИЮ ПЕРЕМЕННОГО СОСТАВА ЛГУ БЖД

Определена взаимосвязь физического воспитания с личностными качествами переменного состава Львовского государственного университета безопасности жизнедеятельности, учитывая физические тестовые упражнения и комплекс психологических методик. С помощью корреляционного анализа установлено значимые связи между результатами физических тестов и личностными качествами курсантов четвертого курса обучения института пожарной и техногенной безопасности. Внесены предложения по повышению эффективности обучения по предмету физическое воспитание, путем развития выделенных личностных качеств, которые имеют положительную взаимосвязь.

Ключевые слова: курсанты, физические тестовые упражнения, комплекс психологических методик, корреляционный анализ, личностные качества, физическое воспитание.

А.М. Kovalchuk, А.М. Petrenko, Y.S. Baran, I.S. Koval

INFLUENCE OF PERSONAL QUALITIES ON TEST RESULTS FROM PHYSICAL EDUCATION VARIABLE COMPOSITION LSU LS

Correlation of Physical Education of the personal qualities of variable composition Lviv State University life safety, taking into account the physical exercise and test complex psychological techniques. Using correlation analysis showed significant relations between the results of physical tests and personal qualities of students of the fourth year of study and Technical Institute of Fire Safety. Proposals for improving the effectiveness of teaching physical education on the subject, by developing examined personality traits that have a positive correlation.

Keywords: cadets, physical exercise test, a set of psychological techniques, correlation analysis, personal qualities, physical education.

Актуальність. Завжди є актуальною проблема професійно-психологічної підготовки фахівців територіальних підрозділів ДСНС України, робота яких пов'язана з постійним ризиком для життя та здоров'я. Головною метою навчального процесу є забезпечення максимальної відповідності індивідуально-психологічних особливостей тим вимогам, які ставить перед курсантами та студентами та чи інша професійна діяльність.

Тому, виникає необхідність у впровадженні новітніх форм та методів проведення практичних занять з курсантами Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (ЛДУ БЖД).

У багатьох документах розглядаються питання якості професійної підготовки працівників ДСНС України, де особливу увагу приділяють фізичному вихованню. Звідси, маємо необхідність у визначенні та аналізі впливу особистісних якостей на фізичну підготовленість курсантів ВНЗ ДСНС України, з метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу з предмету фізичне виховання [7].

Аналіз останніх джерел та публікацій. Сучасна наука не має єдиного підходу до фізичного виховання молоді. Так, Т. Круцевич розглядає його, як спеціалізований навчальний процес планомірного систематичного впливу на особистість фізичними вправами; Т. Демонський доводить, що фізичне виховання являється процесом передачі та результатом оволодіння цінностями, накопиченими у сфері фізичної культури; М. Герцик та О. Вацеба визначають цей вид виховання, як свідомо організований процес всебічного розвитку морально-вольових та фізичних здібностей індивіда; Г. Васянович, Н. Ческідов, А. Зиков довели, що досягнення військовослужбовцями професійної майстерності можливе тільки за умови високого рівня психофізичної підготовленості [1, 2, 3, 5].

Оскільки в науковій літературі висвітлено багато поглядів на процес фізичного виховання, ми розкриємо вплив індивідуальних особливостей на фізичну підготовленість курсантів ЛДУ БЖД.

Метою дослідження є вивчення суб'єктивних і об'єктивних чинників, які зумовлюють відповідний рівень фізичної підготовленості.

Об'єктом досліджень цієї статті є процес фізичної підготовки курсантів упродовж навчання у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності.

Предметом дослідження є визначення суб'єктивних та об'єктивних чинників, які зумовлюють відповідний рівень успішності.

Завдання – полягає у визначенні взаємозв'язку особистісних якостей із фізичною підготовкою.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняна психологія в своєму арсеналі має значну кількість праць, присвячених різним аспектам особистісного розвитку у взаємозв'язку з їхньою професіоналізацією. В контексті специфіки навчального віку, проблему розглядали Б. Ананьєв, О. Леонтьєв, Д. Дворяшин, Н. Пейсахов, О. Степанова. З'ясуванню сутності, етапів і детермінуючих чинників становлення особистості присвятили свої дослідження К. Абульханова-Славська, В. Бодров, Є. Клімов, А. Маркова. Визначенням ролі й місця здібностей, інтересів, мотивів та особистісних рис у формуванні професійно важливих якостей займалися Е. Зеєр, Т. Кудрявцева, Б. Ломов. На сучасному етапі особливого значення набуває потреба особистісного підходу до формування особистості фахівця-професіонала, розвитку його професійної самосвідомості (І. Дубровіна, Л. Долинська, С. Максименко, Н. Чепелева та ін.) [4].

Фізичне виховання займає одне із головних місць у навчальних закладах ДСНС України, оскільки його метою є підготовка всебічно розвинутих, активних та здорових членів суспільства, які органічно поєднують в собі гуманістичні і загальнолюдські позитивні риси особистості. Так, на думку М. Абразова, теперішній фахівець повинен відзначатися хорошим здоров'ям, а не лише високим рівнем професійної підготовки [8].

Врахування у навчально-виховному процесі ЛДУ БЖД особливостей психосоціального, особистісного та фізичного розвитку курсантів є важливим напрямом вдосконалення взаємодії в системі "викладач - курсант" на основі рефлексивно-особистісного підходу.

Найважливішою соціально-психологічною проблемою, яка може виникнути в процесі навчальної діяльності у майбутніх фахівців, які навчаються у вищих навчальних закладах ДСНС України є проблема морального зростання, однією з найголовніших причин цього є перехід юнака від повної батьківської опіки до лав курсантського середовища, в якому курсант має себе відчутти частиною (структурною одиницею) групи (взводу), курсу, факультету і в цілому всього університету, тобто курсант, як і всі майбутні офіцери, має одночасно поєднувати службову діяльність із навчальною.

Організація дослідження. У дослідженні протестовано особовий склад двох навчальних взводів ПБ-41 та ПБ-42, особовий склад котрих в сумі налічує 48 (сорок вісім) респондентів, які навчаються у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності за державним замовленням на 4-му курсі, віком 20-21 рік. Усі курсанти вивчають напрямок підготовки «Пожежна безпека». У вибірку ввійшли особи лише чоловічої статі.

У проведеному дослідженні нами використано такі методики: «Готовність до ризику Шуберта», «Психологічні стани Айзенка», зріз фізичних можливостей курсантів та методи математичної статистики для обробки емпіричних даних та їх аналіз [6].

Результати дослідження. В ході нашого дослідження вимірювалися показники рівня фізичної підготовленості за двома модульними контролями (біг на 100 метрів та підтягування, які є обов'язковими для вступу у ВНЗ ДСНС України та перевірки фізичних можливостей офіцерського складу) і психічні показники курсантів 4 року навчання в ЛДУ БЖД. Оцінювання результатів бігу на 100 метрів вимірювалось методом ручного хронометражу. Ми отримали такі результати фізичного виховання (таблиця 1):

Таблиця 1

Показники результатів тестувань курсантів з фізичного виховання

Тести	Математичні показники				
	<i>M</i>	<i>Me</i>	<i>Scer.</i>	<i>min</i>	<i>max</i>
100 м (с)	13,5	13,45	13,51	12,6	14,5
Підтягування (разів)	12	12	11,42	8	12

Scer. – середнє значення вибірки;

min – мінімальне значення у вибірці;

max – максимальне значення у вибірці;

M (мода) – це найбільш повторюване значення у вибірці;

Me – медіана вибірки, знаходить середину даних вибірки.

Показники моди та медіани приблизно однакові. Це свідчить про те, що у двох взводах більшість осіб фізично підготовлені, тому підтягування та біг на 100 метрів виявлено на високому рівні, чому сприяє навчальна діяльність.

Дані середнього значення по обох модулях є високими, що свідчить про результативність взводів в цілому. Проте беручи до уваги дані мінімальних показників, то виявлено проблеми у підтягуванні, а максимальні, навпаки – показують проблеми у бігу на 100 метрів.

За результатами методики «Оцінки психологічних станів» Айзенка та методики оцінки рівня готовності до ризику Шуберта ми отримали наступні результати (табл. 2):

Таблиця 2

Показники результатів тестувань курсантів з психологічної підготовки

Особистісні показники	Математичні показники				
	<i>M</i>	<i>Me</i>	<i>Scp.</i>	<i>min</i>	<i>max</i>
тривожність	7	6	6,17	1	11
фрустрація	4	5	5,58	0	13
агресивність	9	6,5	6,58	0	12
ригідність	5	6	6,17	0	12
готовність до ризику	12	13	14,67	1	34

Із даних таблиці бачимо, що мода всіх фрустрації та ригідності є на низькому рівні, тривожності та агресивності – на середньому, а готовності до ризику у межах середнього рівня з тенденцією до високого. Медіана та середнє значення показують, що всі психологічні стани є на низькому рівні. Мінімальні показники свідчать про відсутність в осіб будь-яких проблем, а максимальні свідчать про тимчасові труднощі, оскільки вони не виходять за межі середнього рівня. Щодо готовності до ризику, то мінімальні показники перебувають на середньому рівні, а максимальні – на високому, що в свою чергу свідчить про те, що екстремальних ситуацій курсанти переважно не уникають, вони готові ризикувати. Мотивація уникання невдач є на порівняно низькому рівні, тому можливі помилки у виконанні завдань через непродуктивність наслідків дій.

За допомогою кореляційного аналізу ми отримали тісноту зв'язків між фізичними можливостями та особистісними показниками і визначили як вони впливають один на одного (табл. 3).

Таблиця 3

Взаємозв'язок між результатами тестувань з фізичного виховання та психологічної підготовки

Кореляційна таблиця					
Тести	тривожність	фрустрація	агресивність	ригідність	готовність
100 м (с)	0,40	-0,37	0,18	0,31	0,37
Підтягування (разів)	0,06	0	0,31	0,18	-0,10

Кореляційний аналіз за критерієм Пірсона засвідчив, що біг на 100 метрів, за рівнем значущості 0,05 з показником тривожності має значущий зв'язок $r=0,4$. Це пояснюється тим, що особи, які завжди показують хороші результати в спорті, схильні до надмірного хвилювання; з показником фрустрації за рівнем значущості 0,01 має помірний зв'язок $r=0,37$, це означає, що курсанти які мають труднощі на шляху до досягнення мети, викладаються на повну силу показуючи результативність; з агресивністю має низький зв'язок $r=0,18$, що свідчить про відсутність ворожого ставлення респондентів в спринтерських дисциплінах; із ригідністю виявлено помірний зв'язок $r = 0,31$, що дає змогу стверджувати про хороший рівень входження курсантів у спорт; із готовністю до ризику – помірний зв'язок $r=0,37$, який сприяє швидкому виконанню завдань в непередбачених обставинах. Показник підтягування показав помірний зв'язок із агресивністю $r = 0,31$, оскільки ворожо настроєні особистості викладаються на повну силу, решта показників свідчать про відсутність взаємозв'язків через те, що при прийомі на навчання необхідно підтягнутися вимагається 17 раз, а на модульному контролі – 12 раз, тобто всі респонденти не викладаються на повну силу здаючи нормативи.

Висновки:

1. Провівши аналіз результатів тестувань курсантів інституту пожежної та техногенної безпеки з предмету фізичне виховання ми визначили, що на фізичну підготовленість у навчальній діяльності курсантів впливають такі зовнішні фактори, як задоволеність взаємовідносинами у взводі та з друзями. Серед внутрішніх факторів особливо великий вплив на відповідний рівень успішності має властивість нервової системи (наявність нейротизму, висока особистісна тривожність).

2. Для підвищення ефективності начально-тренувального процесу курсантів інституту пожежної та техногенної безпеки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності слід враховувати позитивні значущі взаємозв'язки між тривожністю $r=0,4$, готовністю до ризику $r=0,37$ та результатами тестувань з фізичного виховання перемінного складу ЛДУ БЖД.

Список літератури

1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі фізичного виховання і спорту / М.С. Герцик. – Львів: ВНТЛ, 2005. – 186 с.
2. Демонський Т.Ю. Методичні основи оздоровчої фізкультури / Т.Ю. Демонський. – К.: Медицина, 2006. – 65с.
3. Круцевич Т.Ю. Научное исследование в массовой физической культуре / Т.Ю. Круцевич. – К.: Здоровье, 2007. – 120 с.
4. Кулакова М.В. Формування готовності до професійної діяльності в майбутніх фахівців вищих морських навчальних закладів автореф. канд. пед. наук : 13.00.04 / Майя Володимирівна Кулакова. – Одеса: ПДПУ імені К.Д. Ушинського, 2006. – 22 с.
5. Луцк А.Р. Оптимізація психофізичної підготовки курсантів вищих закладів освіти МВС України автореф. канд. наук з фіз. вих. : 24. 00. 02 / Анатолій Романович Луцк. – Львів: ЛДІФК, 2001. – 22 с.
6. Райгородский Д.Я. “Практическая психодиагностика” / Д.Я. Райгородский // Методики и тесты, учебное пособие, Самата: «БАХРАХ», 1999р. – 756 с.
7. Ратушний Р. Т. Фізичне виховання – основа оперативно-рятувальних дій в надзвичайних ситуаціях : Навчальний посібник / Ратушний Р.Т., Ковальчук А.М., Петренко А.М., Баран Ю.С. – Львів : ЛДУ БЖД, 2014. – 188 с.
8. www. <http://bibliotheca/ru/med/med> 16 с htm.

References

1. Hertsyk M.S. Vstup do spetsial'nostey haluzi fizychnoho vykhovannya i sportu / M.S. Hertsyk. – L'viv: VNТL, 2005. – 186 s.
2. Demons'kyu T.Yu. Metodychni osnovy ozdorovchoyi fizkul'tury / T.Yu. Demons'kyu. – K.: Medytsyna, 2006. – 65s.
3. Krutsevych T.Yu. Nauchnoe yssledovanye v massovoy fyzycheskoy kul'ture / T.Yu. Krutsevych. – K.: Zdorov'e, 2007. – 120 s.
4. Kulakova M.V. Formuvannya hotovnosti do profesynoyi diyal'nosti v maybutnikh fakhivtsiv vyshchyykh mors'kykh navchal'nykh zakladiv avtoref. kand. ped. nauk : 13.00.04 / Mayya Volodymyrivna Kulakova. – Odesa: PDPU imeni K.D. Ushyns'koho, 2006. – 22 s.
5. Lushchak A.R. Optymizatsiya psykho fizychnoyi pidhotovky kursantiv vyshchyykh zakladiv osvity MVS Ukrayiny avtoref. kand. nauk z fiz. vykh. : 24. 00. 02 / Anatoliy Romanovych Lushchak. – L'viv: LDIFK, 2001. – 22 s.
6. Rayhorodskyu D.Ya. “Praktycheskaya psykhhodiahnostyka” / D.Ya. Rayhorodskyu // Metodyky y testy, uchebnoe posobyе, Samata: «BAKhRAKh», 1999r. – 756 s.
7. Ratushnyy R. T. Fizychnе vykhovannya – osnova operatyvno-ryatuval'nykh diy v nadzvychaynykh sytuatsiyakh : Navchal'nyy posibnyk / Ratushnyy R. T., Koval'chuk A. M., Petrenko A. M., Baran Yu. S. – L'viv : LDU BZhD, 2014. – 188 s.
8. www. <http://bibliotheca/ru/med/med> 16 с htm.